

**ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ԹՂԿՈՒՐԱՆՑՈՒ «ՎԱՄՆ ՍՈՒՐԲ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ
ԳԼԽԱՏՄԱՆ» ԵՎ «ԱՐԱՐԱԾՈՑ ՄԵՎԵՆՈՒԹԻՒՆ» ՎԻՊԱԿԱՆ ՏԱՂԵՐԸ**

Բանայի բաներ - Հովհաննես Թղկուրանցի, Հովհաննես Մկրտիչ, Արշակ Չոպանյան, միջնադար, վիպական տաղ, աստվածաշնչյան թեմաներ, քնարականություն, գեղարվեստական պատկեր, գրական աղբյուր, չափածո քերթված

Հովհաննես Թղկուրանցին, որն ապրել և ստեղծագործել է XIV դարի երկրորդ և XV դարի առաջին կեսերին, միշտ եղել է հայ միջնադարյան բանաստեղծությունը հետազոտողների ուշադրության կենտրոնում, սակայն նրա վիպական տաղերը, ի տարբերություն սիրո տաղերգության, անբավարար են ուսումնասիրվել ու գնահատվել, այնինչ դրանք առանձնապես կարևոր են բանաստեղծի չափածոյի ընդհանուր համակարգում և ինչ-որ չափով լրացնում են հայ միջնադարյան պոեզիայում համեմատաբար թույլ արտահայտված էպիկականության հատկանիշը: Նա միջնադարյան առաջին բանաստեղծն է, որը ստեղծել է վիպական տաղեր՝ դրանք մշակելով ժողովրդական բանահյուսության պոեմների հիման վրա, որոնք առ այսօր միջնադարյան քնարերգության առավել արժեքավոր էջերից են: Մեզ են հասել նրա «Աշայի և Յովհաննեսի», «Գեղ մի կայր Նարեկ ասեն», «Տաղ սրբոյն Ալեքսիանոսի», «Տաղ վասն Սուրբ Յովհաննու գլխատման», «Մեկնութիւն Արարածոց» տաղերը, որոնցում հառնում է զգայուն, աշխույժ, ինքնատիպ քնարերգակը՝ իրեն հատուկ գունագեղ ու թրթռուն ոճով:

Միջնադարյան նուրբ ու պայծառ բանաստեղծի՝ Թղկուրանցու վիպական ստեղծագործություններում կան նաև աստվածաշնչյան մոտիվներով մշակումներ: Ահա այդպիսի գեղարվեստական արժեքավոր երկերից է «Վասն սուրբ Յովհաննու գլխատման»¹ վիպական տաղը: Մատթեոսի ավետարանում սուրբ Հովհաննես Մկրտչի գլխատման մասին պատմող դրվագի հիման վրա ստեղծված այս գեղեցիկ տաղը միջնադարյան գրականության յուրօրինակ քերթվածներից է:

Ուշ միջնադարում ստեղծված այս պատկերավոր ու հետաքրքիր տաղի աղբյուրը մասամբ Եփրեմ Ասորու «Ի Յովհաննես Մկրտիչն և իր կաքաւումն

1 Տե՛ս **Չոպանեան Ա.**, Յովհաննես Թղկուրանցի, «Անահիտ» 1931, թիվ 5-6: Այս տաղը հրատարակված է 1513 թ. Վենետիկում տպագրված «Տաղարանում»: Տաղի իր օրինակը Չոպանյանը գտել է Երուսաղեմի Ս. Հակոբյանց վանքի թիվ 615 ձեռագրում (Էրզրում, 1592): Ուրիշ օրինակ նրան հայտնի չի եղել:

Հերոդիդայ» հայտնի ճառն է¹, մասամբ նաև հիշողություններով փոխանցված, իրականությունից ստացած՝ հեղինակի կենդանի տպավորությունները, ինչպես նաև նրա վառ երևակայությունը: Այս տաղը հրատարակող մեծանուն գրականագետ Արշակ Չոպանյանը ենթադրում է, որ որոշ մանրամասնություններ բանաստեղծը «թերեւս ինք երեւակայած է, կամ հայ ժողովրդական ավանդութիւններէ քաղած է, կամ թերեւս անվաւեր Աւետարաններու կամ Յայսմաւորքներու մէջ գտած է»²:

Այս թեմայով մեզ են հասել նաև երկու այլ տաղեր, որոնցից մեկը վերագրված է Գրիգոր Նարեկացուն, իսկ մյուսն անանուն է³: Ըստ Չոպանյանի՝ «Թլկուրանցիի քերթվածը, աւելի ժողովրդական ոճով, երբորդ գեղեցիկ արտադրութիւնն է՝ նուիրուած Աւետարանի այդ խորախորհուրդ դրուագին, որ ԺԹ դարուն ֆլուպերներու եւ Օսքար Ուայլտներու պիտի թելադրէր իրենց գրական հրաշակերտներէն երկուքը, եւ Կիւսթավ Մորօրին՝ իր նկարներուն ամենէն մոգիչներէն մէկ քնիւնի»⁴:

Բացառիկ նրբությամբ ու քնարականությամբ մեծատաղանդ Թլկուրանցին նկարագրում է թե՛ Հովհաննես Մկրտչի ծնունդը (ըստ Ղուկասու)⁵ և՛ թե՛ նրա գլխատման տեսարանները (ըստ Մատթեոսի)⁶: Հրեաստանի թագավոր Հերովդեսի ժամանակներում ապրող Չաքարիա քահանան և նրա կինը՝ Եղիսաբեթը, զավակ չունենին, քանի որ վերջինս ամուլ էր: Ինչպես Ալեքսիանոս ճգնավորի ծնողները, նրանք ևս տաճարներում խունկ էին ծխում, անվերջ աղոթում, կատարում Տիրոջ բոլոր պատվիրանները՝ զավակ ունենալու ցանկությամբ: Որքան նուրբ է բանաստեղծը պատկերում նրանց որդու՝ Հովհաննեսի ծնունդը.

*Յորժամ ծընաւ զՏէրն եւ զծառան,
Երկինք եւ երկիր շնորհօք լըցան
Հովիւքն եւ մոզքըն շարժեցան՝
Երկրրպագեն սուրբ ծընընդեան⁷ :*

Մեծանում է սուրբը, քարքարոտ լեռները վերածում իր համար բնակարանի, ճաշակում «մարախ եւ մեղր», քարոզում մկրտություն և Հորդանանի ջրերում մկրտում Աստծո Որդուն՝ սուրբ Քրիստոսին, որ «բառնայ ըզմեղրս զամենայն»: Հովհաննես Մկրտիչը հանդիմանում է Հերովդեսին, որը կնության էր առել իր եղբայր Փիլիպպոսի կնոջը՝ Հերովդիային.

¹ Տե՛ս **Հովհաննիսյան Հ.**, Թատրոնը միջնադարյան Հայաստանում, Երևան, 1978, էջ 222:

² **Չոպանեան Ա.**, նշվ. աշխ., էջ 5:

³ Տե՛ս **Չոպանեան Ա.**, Հայ էջեր, Փարիզ, 1912, էջ 60-61 և 71-72:

⁴ **Չոպանեան Ա.**, Յովհաննես Թլկուրանցի, էջ 5:

⁵ Ղուկաս, գլ. Ա:

⁶ Մատթեոս, գլ. ԺԴ:

⁷ **Չոպանեան Ա.**, Յովհաննես Թլկուրանցի, էջ 6: Տաղից հետագա մեջբերումները ևս այստեղից են:

*Ասաց՝ «Օրէնք չէ քեզ առնուլ
Զեղբորդդ կինն իժ ու գազան»:*

Հերովդէսը բարկանում է նրա այս խոսքերից և նրան բանտարկում: «Բայց ժողովրդիցը վախենում էր, որովհետև նորան ընդունում էին ինչպես մարգարէ»¹: Իսկ Հերովդիան, որ անպատասխան սիրել էր Հովհաննէսին, վճռում է իր վրեժը լուծել բանտարկված սրբից: Ուստի թագավորի ծննդյան օրը նա զարդարում է իր դստերն ու պատվիրում.

*«Գընա՛ եւ անդ խաղա՛,
Հանց որ ժողովքն հիանան.
Ինդրէ՛ գգըլուխըն ԶՅովհաննու
Յորժամ պարգէւք քեզ խոստանան»:*

Չքնաղ աղջիկը պարում է այնպես գեղեցիկ, որ «յիմարեցոյց զթագաւորն», ու այնքան հաճելի է թվում նրան, որ Հերովդէսը խոստանում է տալ այն ամենը, ինչ որ նա ցանկանա: Իսկ աղջիկն արդէն գիտեր իր խնդրանքը՝ Հովհաննէս Մկրտչի գլուխը: Դժվարանում է մի պահ Հերովդէսը գոհացնել նրան, սակայն չէր կարող դրժել իր արքայական խոստումը և «առաքեաց դահիճ»՝ կատարելու հրամանը: Ահա և բերում են սրբի գլուխն ու տալիս աղջկան, որն այն հանձնում է «ի մայրն ամբարտաւան»:

Գլխատված Հովհաննէս Մկրտչի մարմինն իր աշակերտները դնում են գերեզման, իսկ

*Հոգին գընաց առ մարգարէքն,
Ասաց՝ «Կուգայ անման արքայն.
Գայ եւ ամէնքս ազատ առնէ
Ի դրժոխոցն անդնդական.
Տանի ի դասն ի հրեշտակաց,
Ուրախութիւն եւ անվախճան»:*

Իսկ Հերովդիայի դուստրը՝

*Զհւր գործ չարիք ի պաղն եհան.
Պաղըն եքաց ըզհւր բերանն,
Մէկ շուն մարմին երկու եղան,
Լաշըն գընաց ի կեր ձրկանցն,
Գըլուխըն մընաց սառցին բերանն:*

Աղջկա վիճակը տեսնելով՝ մայրը սարսափում է, զայրացած բողոքում Աստծու դէմ, անիծում Հովհաննէս Մկրտչին, բարկությունից խելքը կորցնում է, իսկ դեմքը՝ կպատում.

¹ Մատթեոս, գլ. ԺԴ:

*Ձեռքըն եւ ոտքըն կապւեցաւ,
Ի յառիքէն քար մի անկաւ,
Ի վերայ գլխոյն անկեալ ջարդաւ,
Որպէս պիղծ շուն սատակեցաւ:*

Տունը փլվում է չար կնոջ վրա, և նա չի արժանանում անգամ գերեզման ունենալուն:

Իսկ սրբի գլուխը ծառաները դնում են մի պատուհանի առջև՝ խորհելով, թե նրա աշակերտները թերևս «գին եւ կաշառ» տալով առնեն այն: Շատ ժամանակ անց գալիս են երկու արեղա, որոնք, Հովհաննես Մկրտչի գլուխն այնտեղ տեսնելով, վերցնում են ու տանում: Ճանապարհին

*Ի բրտին հանդիպեցան,
Վաճառեցին գուհարըն այն.
Բըրուտն առեալ տարաւ իւր տունն,
Նըշան արար իսաչանըման:*

Չափազանց հուզական ու գմայելի այս տաղն ավարտվում է Թլկուրանցուն բնորոշ բարեմաղթանքներով.

*Ես՝ Յովհաննէս Թլկուրանցի,
Կարճ, համառօտ ասցի զայս բան.
Տէրն տայ ձեզ խաղաղութիւն,
Պահէ անփորձ եւ անսասան:*

«Վասն սուրբ Յովհաննու գլխատման» վիպական տաղը, ըստ Չոպանյանի բնորոշման, «այդ գմայելի երգչին ամենէն նուրբ էջերէն մին է, ուր իւրաքանչիւր տողը թարմ ու լուսերանգ է գարնան ծաղկի պէս»¹: Այս տաղը կարծես պատկերների մի հրավառություն է՝ ապշեցնող գեղեցկություններով համակված ու զարդարված: Մի սքանչելի պատկեր է Հերովդիայի դստեր պարի նկարագրությունը.

*Գընաց մըտաւ պիղծն ի ժողովն,
Հոն, որ իշխանքըն կուտեցան,
Զվիզըն կեռեց քան զքարբի օձ,
Զմէջքն ոլորեց քան զաղեղան:
Աչօք՝ ունօք ինձով նայէր,
Բազուկ ձրգէր քան զուռ ճօճան,
Զոտքըն առեալ մանիւ ճեմէր՝
Ի լեզէհոն զօրքն ի նման:
Յիմարեցոյց ըզթագաւորն,
Շարժեաց ի ախտ պոռնըկութեան...:*

¹ Չոպանեան Ա., Հայ էջեր, էջ ԺԹ:

Այս տեսարանը հիշեցնում է Մովսես Խորենացու «Հայոց պատմության» մեջ հիշատակվող Նազենիկ վարձակի պարը, որի հոյակապ և անգերազանցելի նկարագիրը վերստեղծել է հանճարեղ Դանիել Վարուժանն իր «Հարճը» պոեմում: Այդպես մենապարողները հիմնականում եղել են կանայք, իսկ պարը կոչվել է «կաքա»¹, որը շատ դեպքերում ունեցել է զգայական բովանդակություն և իմաստ: Քանի որ եթե Տրդատը Նազենիկին նայելով «շամշելով վաւաշեր» (Խորենացի), կամ Հերովդեսը հիացած ու ինքնամոռաց խոստանում է տալ այն ամենը, ինչ կինը ցանկանար, ապա պետք է ենթադրել, որ նկարագրված այս պարը նման է եղել Հռոմի անկումից հետո Առաջավոր Ասիայում, հատկապես Ասորիքում և Բյուզանդիայում շատ տարածված կանացի հրայրքոտ ու պագշոտ մենապարերին²:

Իսկապես, Թլկուրանցին վրիժառու աղջկա պարը պատկերել է մեծ վարպետությամբ՝ արտակարգ տպավորիչ դարձնելով ոչ միայն պարի տեսարանը, այլև տաղն ամբողջությամբ: Հատկապես հետաքրքիր և ուշագրավ է Հերովդիայի դստեր զգեստավորման ու զարդարվելու տեսարանը, որը նույնպես թերևս սկիզբ է առնում ոչ թե գրական սկզբնաղբյուրներից, այլ կենդանի տպավորության արդյունք է.

*Ձաչքն եւ գուներըն թըխացոյց,
Ձերեսն օծեց դեղ դիւական:*

Իսկ աղջկա սպանվելու տեսարանը բանաստեղծը նկարագրում է այդ ոճրագործության ու մեղկ պարի արժանի վախճանը ցույց տալու համար: Ե՛վ այս վերջին նկարագրությունները, և՛ Հերովդիայի մահվան, և՛ Հովհաննես Մկրտչի գլխի և մարմնի ամփոփման տեսարաններն այնպիսի գեղարվեստական պատկերներ են, որոնք բացակայում են աստվածաշնչյան դրվագում և ստեղծված են Թլկուրանցու բանաստեղծական վառ երևակայության ու տաղանդի ուժով: Այս տաղը հիշեցնում է Օսկար Ուայլդի «Մալումեն», որն ի վերջո հասնում է իր ցանկությանը՝ համբուրում է գլխատված Յոքանասանին և սպանվում:

Աստվածաշնչյան թեմաներ մշակելով՝ Թլկուրանցին թերևս նպատակ ուներ կապ ստեղծել եկեղեցու և ժողովրդի միջև, քանի որ այդ շրջանում եկեղեցուց խորթանալու միտում էր զգացվում: Սուրբ Գրքի բովանդակությունն ավելի մատչելի ու հետաքրքիր դարձնելու համար Մագիստրոսը, Շնորհալին և նրանց հետքերով՝ Թլկուրանցին մշակում են նրա առանձին դրվագներ, որպեսզի հասարակ մարդը հետաքրքրություն հանդես բերի և ընտանենա Աստվածաշնչին: Դրա լավագույն ապացույցը նաև Թլկուրանցու «Տաղ Արա-

¹ Տե՛ս **Հովհաննիսյան Հ.**, նշվ. աշխ., էջ 221:

² Հայտնի է, որ արևմտաեվրոպական հիստորիոսների և աճպարարների թափառական խմբերում եղել են այդ պարը ներկայացնող պարուհիներ (տե՛ս նույն տեղում, էջ 222):

րածոցն» է¹, ուր նա չափածո վերաշարադրել է Աստվածաշնչի «Ծննդոց գիրքը», բանաստեղծական գեղեցիկ տողերով նկարագրել մովսիսական այդ մատյանի դեպքերը և իրադարձությունները: Բայց վիպական այս տաղը ոչ թե անմիջապես «Ծննդոց գրքի», այլ Վարդան Արևելցու «Արարածոց մեկնութիւնն» է՝ տողատված, վերածված չափածոյի, և կազմում է շուրջ 1600 տող: Թլկուրանցին իր տաղը բաժանել է հատվածների և կոչել շաբաթվա օրերի անուններով, որոնցից յուրաքանչյուրը պատմում է ըստ աստվածաշնչյան համապատասխան մասի նկարագրության:

«Մեկնութիւն Արարածոցը»² սկսվում է, այսպես կոչված, նախերգանքով, ուր բանաստեղծն իրազեկ է դարձնում իր ստեղծագործության նյութին և ընդգրկման սահմաններին.

*Ես Յովհաննէս նուաստ ոգի,
որ մականունս Թուլգուրանցի,
Կամաւ իմով ի հոգ մտի
բանս ժողովել ինձ յիշելի.
Աստ կարճարան հաւաքեցի,
յԱրարածոցն Մովսեսի,
Մեկնեալ Վարդան Վարդապետի,
քաղեալ ի հարցն հոգելի»³ :*

Բանաստեղծը քնարական գեղեցիկ ու նուրբ պատկերներով նկարագրում է աշխարհի, մարդկանց ու կենդանիների ստեղծումը.

*Երկիր էր աներեւոյթ, չէր էր լոյս, չէր էր տեսական,
Եւ ջուրըն ծածկէր զաշխարհըս, չէր էր մարդ ստեղծեալ յերեւան:
Եւ որ անպատրաստ ասէ՝ չէր էր զարդ, չէր էր բուսական,
Ո՛չ ծառք, ո՛չ լէրհինք, ո՛չ դաշտք, ո՛չ զեռունք եւ ո՛չ լողական:*

Մական ամենագոր և ամենակարող Աստծո սուրբ հոգին շրջում է՝ ամենուր կենդանություն ու լույս շնորհելով.

*Եւ աստ ասաց Աստուած՝ եղիցի լոյս, եւ սփռեցան,
Եւ եւս զերագոյն բարին վըկայեաց բարին բնութեամբ:*

Գթառատ Աստծո ամենակարող հրամանով ու ցանկությամբ ստեղծվում են երկիր ու երկինք, արև, լուսին ու աստղեր, գիշեր ու ցերեկ: Չափազանց

¹ «Արարածոց Տաղաչափեալ Մեկնութեան» մեզի ծանօթ հնագոյն օրինակն գրուած է 1485-ին և կը գտնուի Ս. Յակոբեանց թիւ 1647 բոլորգիր ժողովածոյին մէջ: Տե՛ս **Ն. Էպ. Մովսէական**, Տաղգիրք, Երուսաղեմ, 1958, էջ Զ:

² Բանասիրության մեջ կա նաև այն կարծիքը, որ Թլկուրանցին «Արարածոց մեկնութիւն» տաղի ոճով ու հանգով գրել է նաև Նոր Կտակարանի պատմությունը, որը սխալ է: Տե՛ս **Պետրոսյան Հ. Մ.**, Միջին դարերու հայ բանաստեղծութիւնը, «Բազմավեպ», 1905, էջ 455:

³ «Տաղգիրք», էջ 75: Որոշ ձեռագրերում այս հատվածը բացակայում է, և տաղն սկսվում է հաջորդ տողով՝ «Սլըսաւղն է սկիզբն սկըզբան, արարիւր Աստուածն յախտեան» (նույն տեղում): Հետագա մեջբերումները ևս այս տպագրից են:

գեղեցիկ ու պատկերավոր է արևի և լուսնի նկարագրությունը.

*Արեւն ի հողով զընաց, եւ լուսինն ի սահ սողըման,
Անմոլար մոլորականք՝ աստեղունք ոստոստ ընթանան:
Արեգակն է լուսոյ ակն, եւ լուսինն է երկու բերան,
Զլոյսն յարեգակնէն առնու, կամ ծածկոյթ է բացխրփական:*

Հատկապէս հետաքրքիր են տաղում գրեթէ միշտ առկա հեղինակի բանաստեղծական մեկնաբանությունները, ինչպէս՝

*Խաւարըն չէ գոյութիւն, լոյսն է գոյ եւ յոյժ պիտեւան,
Իւ պակասութիւն լուսոյ՝ տարերացն ըստուերք զօրանան:*

Կամ՝

*Մինչ չէր մեղանչել Ադամ, չունէին ոյս թըշնամական,
Ինձ, առեւծն եւ գայլն եւ արջն ընդ ոչխարսն էին միաբան:*

Այսպէս, Աստված հինգ օրում արարում է երկինք ու երկիր, կենդանիներն ու բույսերը, և արևի պայծառ լույսով ողողված երկիրը լցվում է դյուրիչ գեղեցկությամբ և աշխույժով: Իսկ

*Ի վեցերորդումն աւուր՝ մարդասէր Հայրըն զըթական,
Ասաց ընդ բնութեան Որդին, արասցուք զԱդամ մեզ նման:
Արար Աստուած զմարդն Ադամ, ի պատկերն իւր սուրբ տիրական,
Զոր ի վեց դարուն զգեցաւ ի Կուսէն Որդին Հօր եւ Բան:*

Այստեղ դարձյալ նկատելի է Թլկուրանցու անհատական մոտեցումը, որ այնքա՛ն նրբորեն է արտահայտվում նրա ստեղծագործության մեջ առհասարակ.

*Եւ ըստ պատկերի հոգոյն, մարդ հոգի է անմահական,
Հոգին Սուրբ անքրննելի, նոյնպէս եւ հոգիքն մարդկան:*

Իսկ որքա՛ն ցավով և ամսոսանքով է բանաստեղծը պատկերում Ադամի ու Եվայի անզգույշ, մարդկության համար ճակատագրական դարձած քայլը.

*Գիտութեան պրտոտըն իսակ՝ ձեզ լինի պատճառ մահըւան,
Մերկ էին Ադամ եւ Եւայ՝ անպատկառ եւ անզգուշական:
Յետ մեղանչելոյն ապա զմերկութիւն իւրեանց գիտացան,
Զի մեղքըն զըղջալ բերէ թէ՛ խոստովանել գիտենան:
Դրրախտն անժառանգ մընաց, զի չունէր գայլ ոք մնացական,
Ո՛հ թէ զինչ պատահեցաւ, վա՛յ մարդկան մեծի կորըստեան:*

Այսպէս «անպատկառ եւ անզգուշական» Ադամից ու Եվայից ծնվում ու սկիզբ է առնում մարդկային ամբողջ աշխարհը: Գեղեցիկ ու մեղմ նկարագրություններով բանաստեղծը շարադրում է նրանց սերունդների պատմությունը և տալիս քնարական ինքնատիպ ու յուրօրինակ մեկնաբանություններ: Ինչպէս տաղերում, այստեղ ևս Թլկուրանցին իր պատմությունն ավարտում է բոլորին ուղղված բարեմաղթանքով.

*Յաւարտման այսրմ բանիս շարադրական,
Որ յոլովից եւ ի բազմաց կարճ գրեցան,
Վայելէ շօրն անեղին եւ անըսկըզբան,
Անեղ Որդոյն, որ է ծընունդ շօր բընութեան.
Նոյնպէս եւ Հոգւոյն Սրբոյ անճառական,
Երգեսցուք փառք եւ պատիւ այժմ յափտեան:
Եւ զանարժան եւ զեղկելիս թափառական
ԶԹուլգուրանցիս միշտ յիշեցէք հարք պատուական:*

Այս մեկնողական բնույթի վիպական տաղը, թեմայի առումով լինելով աստվածաշնչյան, կատարման առումով միանգամայն ինքնատիպ բանաստեղծական հորինվածք է: Ընդ որում, գրեթե ամենուրեք դրսևորվում է Թլկուրանցու հուզական վերաբերմունքը, ինչը քնարական որոշակի երանգ է հաղորդում նյութին: Ի դեպ, այդպիսի մոտեցում բանաստեղծն ունի իր գրեթե բոլոր վիպական տաղերում, որոնցում թվում է, թե սյուժեների հանրահայտ բնույթը թույլ չպիտի տար երևան հանելու սեփական վերաբերմունքը: Դա նշանակում է, որ տաղերգուն իրեն կաշկանդված չի զգում ստեղծագործելիս և ունի թեթև ոճ ու դյուրաշարժ գրիչ:

Вардан Егиазарян – Эпические песни Ованеса Тлкуранци «Об усековении головы святого Иоанна» и «Толкование созданий»

Среди эпических произведений Ованеса Тлкуранци есть поэтические обработки библейских мотивов. К таковым относятся эпические песни «Об усековении головы святого Иоанна» и «Толкование созданий», обладающие высокими художественными достоинствами. Первая из этих песней представляет собой нетрадиционную для средневековой литературы обработку сюжета из Евангелия от Матфея об усековении головы Иоанна Крестителя. Экзегетическое произведение «Толкование созданий» является поэтическим переложением Книги Бытия. Здесь Тлкуранци с большим поэтическим мастерством описывает события, представленные в этой моисеевой книге.

Vardan Yeghiazaryan – The Epic Poems “On Beheading of St. John” and “Interpretation of Creatures” by Hovhannes Tlkurantsi

In the epic works of Hovhannes Tlkurantsi there are developments in biblical motifs. Such valuable literary works are the epic verses “On Beheading of St. John” and “Interpretation of Creatures”. The mentioned first epic poem is an original verse created in medieval literature based on the episode of beheading John the Baptist in the Gospel of St. Matthew. And in “Interpretation of Creatures” – an epic poem of interpreting type, Tlkurantsi had recomposed the Book of “Genesis” in verse and in beautiful poetic lines had described the events of that Mosaic book.